

Güzel Ahlâk

*Eûzübillâhimineşşeytânirracîm. Bis-
millâhirrahmânirrahîm*

*el-Hamdülillâhirabbi'l-âlemîn. Ve'l-âkı-
betü li'l-müttakîn. Ve's-salâtü ve's-selâmu alâ
seyyidinâ Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ec-
maîn.*

*İ'lemû eyyühe'l-ihvân. Enne efdale'l-
kitâbü kitâbullâh ve enne efdale'l-hedyi hedyü
Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem. Ve
şerre'l-umûri muhdesâtühâ. Ve külle muhde-
sin bid'ah. Ve külle bid'atin dalâleh. Ve külle
dalâletin fi'n-nâr. Ve bi's-senedili muttasili
ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem.*

Hayırsız ve yaramaz kişilerin sertlikle, şid-
detle muameleyle şiddet göstermesi, rıfkın
zıddı ile muamele etmesi meşum bir şeydir,
makbul değildir. Sertlik, şiddet, gadap makbul
bir şey değildir. Bunun mukabili olan rıfk da be-
reketli bir şeydir. Nemalı bir şeydir. Şiddet
fayda etmez, fayda vermez; zarar verir. Yumu-
şaklık, rıfk daima bereket getirir.

Elhamdülillah Cenâb-ı Hak bizi İslâm di-
ninde İslâm Peygamberi *sallallahu aleyhi ve
sellem*'in ümmeti olarak yaratmıştır.

Size bu günkü hâdiselerden bir tanesini söyleyeceğim:

Bugün bir nikâh cemiyetinden geliyoruz. Çok hoşuma gitti, memnun oldum. Nikâh, düğün sahibi eski Beşiktaş mufts Fuad [Çam-dibi], çocuğunu everiyor. Davetlerini yapmış bir şey tanzim etmiş. *Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem*'in harekâatını vücudunun huy-larını eski kitaplarımızda olan veçhiyle bir kâğıda yazmış. Düğün merasiminde bunu okudular. Güzelce dinlenildi. Oradan bir beyefendi insanlık nâmıyla bir mevzu yapmış, o da onu okudu. O da çok hoşumuza gitti.

İnsanlık parayı kazanıp yaşamaktan ibaret mi? Yoksa bu âlemde Allah *celle ve âlâ*'nın rı-zasını kazanıp kâmil olarak buradan gitmek mi? Buna ait güzel bir mevzu hazırlamış. İki-si de çok hoşumuza gitti. Allah bütün mmet-i Mu-hamed'e de böyle hayırlı düğünler, cemiyetler nasip eylesin. Âmin.

Evlenmekten murad zevk değil! Allahu Teâlâ'nın emri Peygamberimiz'in de sünneti olarak hayırlı bir neslin idamesi için insan evle-nir. Yoksa keyfi için evlenirse bu evlenmeden bir fayda olmaz.

“Ben evleneyim de bu Ümmet-i Muhammed’den hiç olmazsa bir iki tane daha yavru yetişsin, Ümmet-i Muhammed çok olsun. Allah’ı zikreden, tesbih edenlerin sayısının çokluğu için evleniyorum yâ Rabbi! Sen bizim düğünümüzü mübarek eyle! Cemiyetimizi mübarek eyle! Senin rızan yolunda hareket eden hayırlı evlatlarla bizi merzuk eyle!..” diyerek Cenâb-ı Hakk’a dualar edip ve onların da o yolda yetişmesine gayret edilirse bu evlenmelerden hasıl olan sevabın hesabını bizim söylemeye gücümüz yetmez.

İki tane huydan bahsettik. Birisi şiddet, birisi yumuşaklık. Ama Cenâb-ı Hakk’ın bizi bir yaratışı var. Ona *hilkat* diyoruz. Bu yaratılıştan büyük âmil anneyle babadır. Bir de bulunduğu cemiyettir.

İnsan doğarken herkes müslüman olarak doğar. Amerika’daki de müslüman doğar, Londra’daki de müslüman doğar, Çin’deki de müslüman doğar... Sonra bunların anaları babaları hangi yoldaysa çocuğu o yola sevk ederler. Çocuğun o yola girişi analarının babalarının elindedir. Anası babası müslümansa çocuk müslüman olur. Anası babası gâvursa gâvur veya yahudi olur.

Hilkat var ama ana baba o hilkati nasıl çevirdi? Cenâb-ı Hak bizi yaradılıştta yaratmış. Nasılsa bir huyumuz var. Fakat bir de bizim terbiye usulümüz var. Terbiye usulümüzle huyumuz Allahu Teâlâ'nın rızasına muvafık mıdır, Peygamberimiz'in istediği bir huy mudur? Allah'ın istediği bir huy mudur?.. Onu ölçecek el-hamdülillah mizanlarımız var. O mizanlarımızla kendimizi ölçtüğümüz vakitte eğer bizim bu huyumuz Hak *celle ve âlâ*'nın rızasına muvafık bir huysa bize ne âlâ! Teşekkür ederiz, hamd ederiz. Yok değilse onun ıslah yoluna çalışırız.

Bugün nebatları nasıl ıslah ediyorlar? Bugünkü meyvalar hep ıslahın neticesidir. Hayvanları nasıl ıslah ediyorlar? Bu günkü hayvanlar da o ıslahların neticesi değil mi!

İnsan ıslah olmaz mı? Her şey olur da insan olmaz mı?

İnsan da olur. Üzerine düştü mü insan da çok güzel ıslah olur.

Fakat âcizane bir görüşümüz, Cenâb-ı Hak bizi nasıl yarattıysa yarattı. Bir huyumuz var. "Can çıkar, huy çıkmaz" dedikleri de dedelerimizin sözüdür. İnsan huyu üzerinde durmaz da o anadan babadan kalma kendisindeki huyla

yaşarsa işte onu teneşir temizler. Ama azmeder, gayret eder:

“Yahu bu Allah’ın razı olmadığı bir huy, ben nasıl bununla yaşarım? Ne yapayım? Ben bunu terk etmenin çaresini arayacağım...”

Aziz kardeşim!

Bir tencereyi koyuyoruz, içine su dolduruyoruz. Havagazımızı açıyoruz, fokur fokur başlıyor kaynamaya. O kaynadığı müddetçe sen o şeye dersin ki; “Su! Kaynama, buhar olma!” Bu boş laftır. Bu ateş orada durdukça kaynayacak. Tabiatı iktizası. Kaynadıkça da buhar olup gidecek. Bildiğimiz şeydir. Onu kaynatmamak istiyorsak altındaki ateşi kısmak lazım.

Bize şehvet denilen bir kudret verilmiştir. Gadap da ondan bir parçadır. Sertlik bizde; “Yahu yapma bu sertliği kendine, ayıptır. Niçin bu kadar sertsin? Biraz yumuşak ol...”

İmkân olmaz. Tencerenin altında ateş yandıkça muhakkak kaynayacaktır. Bu söz fayda etmez.

Bunu söndürmenin çaresi nedir?

Efendimiz ne diyor: “Ayaktaysan otur, oturuyorsan yat. Kalk abdest al. Ateştir, ateşi ancak su söndürür.”

Yıkanırsın gusledersin, o ateş söner. Ama bu görünen kısım. Asıl bu ateş bu içerden geliyor. Bu ateş dışarıdan değil içten gelen olduğu için bunu içten söndürmenin çaresi [rıftır]. Bu ateş gıdadır. Yediğimiz yemeklerin ateşi kan oluyor vücudumuzda, o kanlar dolayısıyla hararetimiz artıyor, şiddetimiz artıyor. Binâenaleyh kanı azalttığın takdirde tabiatıyla kuvvet söner. Tabiatıyla söner. Binâenaleyh riyâzet bu hususta başta gelir. Riyâzetin yoksa bu işin hakından gelemezsin, sadece lafta kalır. Hepsi lafta kalır.

Ne zaman ki riyâzete döner Resûlullah'ın harekâtına yönelirsen [ahlâkın düzelir].

a. Nefsin Terbiyesi

Aziz kardeş!

Resûlullah'ın üç gün arpa ekmeğiyle karnını doyurmadığı hepimizce bilinir. Mübarek karnına taş bağladığı belli. Bunu inkâr edecek kimse yok. Fakat bu günkü insan üç öğün yemezse rahat edemiyor. Her üç öğünde tatlısını tuzlusunu boğazına; yine kanaat edemiyor. Bu böyle gittikçe o içlerinde yanan ateşi altta ateş yandıkça o suyu söndürebilir misin sen, durdurabilir misin o suyu? İmkânı yok. Ateşi ne zaman

söndüreceksin, ne zaman kanaat edeceksin, ne zaman riyazete gireceksin, ıslah-ı nefis yoluna gideceksin, bir erbabına hürmet edeceksin?..

Aziz kardeş!

Dünyada sayısız sanat var. Çok sanat var. Sanatların hep hizmetkârları çıraklıkla yetişmişlerdir. Çıraklıkla girer dükkâna, bir şey bilmez. Fakat ustasına hürmet ede ede bakarsın ki bir gün o da ustası gibi usta olmuştur. O da açar bir dükkân, aynısı olur. Binâenaleyh en adî bir sanatı öğrenmek için bile bir ustaya hizmet şart oluyor da güzel o ahlâk, insanı kemâle oluşturan cennete sokacak olan cemâlullahı gösterecek olan o ahlâk; üstada teslim olmadan hemen kitaptan okuyayım da ben de ondan olayım... Olur mu bu iş? Eğer öyle olsa bugün doktorlara hiç lüzum yok. Doktorların kitaplarını okuruz: “O hastalığa bu iyi geliyormuş, filan hastalığa filan iyi geliyormuş...” Ne mühendise lüzum var ne de doktora lüzum var. Herkes okur okur, onu yapar. Olur mu? Olmaz.

Öyleyse insanlık, mutlaka erbabına hizmetin neticesinde olur. Allah onun için bizi affetsin, bu erbablarına bizi teslim etsin. Onlardan alacağımız hayırlı feyizlerle insanlar arasına girmek nasip etsin.

Âmin.

Bunun için Hz. Allah *Fecr* sûresinin nihayetinde;

﴿فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّاتِي﴾

*Fe'dhulî fî ibâdî ve'dhulî cennetî*¹ demiş.

Cennete girmeyi, evvela kullarının arasına girmeyi şart koyuyor!

“Sen benim halis, sadık, salih kullarımın arasına gir; onlarla temas et, onların huylarını al. Ondan sonra sana cennetim açık!” diyor. Bu bir mücahedeyi vabeste. Bu mücahede riya-zete vabeste. Riyazet ve mücahedeler; insan bunları yapacak durumda değilse bunların hepsi boş.

Nasıl ki bir memleketin müdafaasında ne kadar büyük mücadeleler oluyor! Eğer orasını hele bir düşman işgal ettiyse bu düşmanı oradan kovabilmek için burayı tekrar onun elinden alabilmek için ne kadar kanlar zâyî oluyor? Ne kadar mallar gidiyor? Tayyare topu tüfeği öyle her şeyi bin bir türlü mücahede! Bu mücahede olmadıkça da düşmana; “Hadi sen buradan git,

¹ 89/Fecr, 29-30

burası bizim memleket, ne işin var burada?..” demekle gâvur da gidiyor mu? Gider mi? Ne zaman sıkıyı görecek, o zaman gidecektir.

Binâenaleyh içindeki kötü ahlâk sıkıyı görmedikçe gitmez. Oraya yerleşmiş; “Saltanat benim, nasıl giderim ben buradan!” diyor. Bunu oradan gönderecek ancak riyâzetlerimiz ve bizlerin Allaha sarılışlarımızdır. Bunu buradan kovabilirsek ne âlâ! Çünkü şeytan vücudumuzda kanımızın içerisinde kanımızla beraber hareket ediyor. Kanımızın içine yerleşmiş. Onu kanımızın içerisinden kovacak, çıkaracak şey ancak açlık. Açlık olsun ki daralsın, kaçınsın oradan!

Riyâzet muhakkak şarttır! Paralar bol el-hamdülillah, işler bol, bu günlerde nimetler de istediğinden bol!

Âişe validemizin evlenme merasimini de birisi zikretti.

Tabii güzel, aşçı gelmiş. Tabaklar üzerinde çeşitli yemekler, mâlum, düğün yemekleri. Yemekleri verirken oradan biri; “Ben de Peygamberimiz’in evlendiği Âişe validemizin düğününden bahsedeyim.” dedi. Yazmış bir yere. Buyur, dediler.

ÂiŖe validemizi annesi almıŖ; yüzünü gözünü, elini ayağını temizlemiŖ, sağını baŖını taramıŖ. Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in odasına gtrmŖ. Peygamber Efendimiz de bir kürsüsünde oturuyor.

“Yâ Reslallah Allah zevcenizi mübarek etsin. Düğün hazırlığı hiğbir Ŗey yok evde!” diyor.

Yalnız birisi Efendimiz'e bir çanak süt getirmiŖ. Düğün ikramı o süt! Sürekli herkes sütten bir parça imiŖ. “Sen de i.” diyerek Hz. ÂiŖe validemize de vermiŖ. O da utanarak sıkılarak bir parça imiŖ. Sonra Esmâ valideye vermiŖler. Düğün merasimindeki ikram bundan ibaretmiŖ. BaŖka bir Ŗey yok.

Kendisi böyle yapmıŖ ama bizim de böyle yapmamız için dğnlerimizde; “Hiç olmazsa bir koyun kesmek suretiyle akranlarınızı, ahbablarınızı toplayıp yedirin iirin; onunla da cemiyetlerinizi Ŗereflelendirin...” diyerek müsade buyrulmuŖtur. Onun için bazen bir, iki, , beŖ, on, yüz deveyi yüz koyun kesen büyük ziyafetler olmuŖtur. Cevaz da vardır. Ama Reslallah kendisi böylece yapmıŖ.

Ahlâkları iyileŖtirebilmek için kötüyse muhakkak suretle Resûlullah *sallallahu aleyhi ve*

sellem'den alınacak feyz ile yapılacak riyâzetlere bağlıdır, mücahedelere bağlıdır. Bu mücahedeler ve mücahedelerle yapılmadıkça kötü ahlâk gitsin de yerine iyi ahlâk gelsin! Ben kitaplarda görüyorum; bu iyi ahlâk çok iyiymiş. Allahu Teâlâ'nın sevdiği bir ahlâk Resûlullah'ın sevdiği bir ahlâk! İbadet sevabı var ahlâklarda, sâimler sevabı var. Gece ibadeti edenlerin sevabı var. Cennete insanı sokacak ahlâk. Biliyoruz ama nefs, tatbikatına bırakıyor mu onu?

Bırakmaz.

Niçin?

Galip, altta ateş yanıyor. Ateş yandıkça onu durduramaz. Binâenaleyh ne zaman ki nefsinini riyâzete verirsin. Ama sen dedin ki ben 60'tan sonra 70'ten sonra bu riyâzeti yaparım. O olmaz. Riyâzet, vaktiyle yapılacak. Bu 60'tan sonra 70'ten sonra riyâzete tahammül olmaz. Tahammül olmayınca yapamazsın, iş geldiği gibi gider. Onun için "teneşir temizler" dedikleri odur. Ama gençlikte sen bu işin önüne geçersin. Gençlikteyken kuvvet vardır takat vardır. İnsan günlerce aç kalabilir.

Hatta açlık, insanlardaki maddî hastalıkları da gideriyor. Maddî hastalıkları doktora gideceğinize aç durun hiç olmazsa üç gün beş gün bakın hastalık sizden gider mi gitmez mi?

Baş ağrısı, diş ağrısı... Mutlaka açlığın çok tesiri vardır. Bunun için Peygamber Efendimiz'in üç öğün yemeye imkânı mı yoktu? Etleri her gün yemeye imkânı mı yoktu Peygamberimiz'in. İsteddiği şeyleri yemeye imkânı mı yoktu?.. Hepsine imkânları vardı fakat bize önder, örnek! Siz de bana bakın da öyle olun diyerek riyâzeti kendisine şey yapmış.

Hz. Ebû Bekir es-Sıddîk altı günde bir kere yemek yemiş.

İbrahim Hakkı hazretleri diyor ki; “Hiç olmazsa haftada iki kere yemeğini ye!”

Onun için büyüklerin riyâzete verdiği önem çoktur. Hatta birisi İsa *aleyhisselam*'ı övmüş. demiş ki;

“Bizim İsa 40 günde bir yiyormuş.”

“Ya, ben 50 günde bir yersem...” demiş.

“Yapamazsın, olur mu?”

“Bak, dikkat et...” demiş.

Saymış, tam 60 gün yememek sûretiyle İsa'yı geçerek adam müslüman olmuş!

Açlıkla insan ölmez. Aç olup da hiç yemek suretiyle değil. Onlar riyâzetlerinde bağırsaklarını midelerini muhafaza edebilmek için biraz bir şeyler içiyorlar. Yalnız bizim gibi yeme değil.

Riyâzette de kendi kendine yaparsan o da olmaz. Bunu da yapamazsın. Riyâzeti de yine bir usta olarak bir usta onu sana gösterecek; “Bu şekilde yapacaksın riyâzeti.” diyecek.

Uykunu azaltacaksın, zikrini arttıracaksın, ibadetini arttıracaksın, yemeğini keseceksin... Nefis tabiatıyla ile o zaman sana boyun bükcek. Nefis başka türlü sana boyun bükmez. Boynunu bükmek için her halde bu açlığa ve riyâzete, bu açlığa ihtiyaç vardır.

Lokmanın da temizliği şart! Haramdan kazanılan paralarla yenen yemeklerden hâsıl olan kanlar insanı deli de yapar divane de yapar. Bırakın ahlâkı; istersen her gün şeyhülislâmları getir, söylet, olmaz. İçeriye haram lokma girmiş, bu haram lokmalardan haram kanlar hâsıl olmuş. Haram kanın içerisinde dolaşan şeytanın kendisi ve yavruları dolu. Onun hakkından kolaycacık gelinmez.

Onun için;

«الْحُرْقُ شَوْمٌ، وَالرِّفْقُ يُمْنٌ. ابْنُ أَبِي الدُّنْيَا فِي

«ذِمَّ الغَضَبِ»، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ مُرْسَلًا.»

el-Hurku şûmun ve'r-rifku yümnün.

el-Hurku şûmun. “Şiddet, gazap çok çirkin bir şey, yaramaz bir şey.”

Onun için Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* müteaddit defalar iman hususunda sormuşlar; “Gazabın terkidir.” buyurmuş. Gazabı terk etmek de kolay bir şey olmuyor. Onun için büyüklerimiz çok büyük eserler yazmışlar. O büyük eserlerinde büyük büyük yerler ayırmışlar. Mutlaka yumuşak olmak demek değil de her şeyi yerli yerinde kullanabilmek; yerine göre kızacaksın, yerine göre sükût edeceksin.

Hız. Ömer, Hız. Ömer Halife-i mü'minîn! Adamın birisi çıkmış; “Sen adil değilsin! Şöyle yapıyorsun, böyle yapıyorsun... Allah seni şöyle etsin böyle etsin...” demiş. Vermiş dumanı!

İbn Abbas orada vardı. Ona mükemmel ikramlar, izzetler, ihsanlar yapmışlar. İkramlar izzetler adamı mest etmiş, hayran etmiş; tevbekâr etmiş. Özür dilemiş.

Hele Hz. Ali Efendimiz'in torunu var, Hz. Hüseyin Efendimizin oğlu; ona birisi gelmiş çatmış. Ağzına gelenleri söylemiş. Hz. Ali Efendimiz'in torunu buna kaldırmış, güzel bir kumaş elbisesini al, âferin, demiş. Hâdimlerine de; "Bin tanede dirhem -yani bin tane lira- verin!" demiş. O adam ona sövüyor sayıyor, tahkire yelteniyor; öteki de ona ikram ediyor, izzet ediyor, paralarla taltif ediyor. Bakınız şimdi işe!

Neden?

Resûlullah'ın evladı, torunu; evlatlarına yakışan öyle!

Hz. İsa'ya gelmiş biri, fena söylüyor söylüyor... Hz. İsa da buna daima iyilikle karşılık veriyor.

"Yahu sana ne diyor, sen ne diyorsun?" demişler.

"O içindekini harcıyor ben de içimdekini harcıyorum." demiş.

Bunun içinde o kırıklar o pislikler dışarıya çıkıyor. Benim içimdeyse iyilik dolu, ben de iyiliklerimi çıkarıyorum dışarı, demiş. Bu çok güzel derstir arkadaşlar. Bunu için insanın diline hâkim olması lazım.

Hz. Selmân-ı Fârisî'ye gelmişler:

“Yâ Selman! Biraz bize nasihat et!” demişler. Demiştir ki;

“Kızma!”

“Yapamam onu.” demiştir. Gazup bir adammış.

“Öyleyse elinle diline hâkim ol. Kızacaksın madem, elinle diline hâkim ol da kimseyi incitme!” demiştir.

Allah bizi affetsin, ihsan buyursun. Biz bu mücadelelerin de mücahedelerin de adamı değiliz. Erbâbı değiliz. Allah affetsin.

Aziz kardeş!

Onun için fırsat eldeyken can bedendeyken bunun çaresine bakmak lazım. Bana diyeceksin ki; “Efendi! Hocaefendi! Bizim bir dünya işlerimiz var. Çalışacağız, işimiz var gücümüz var. Aç durursak riyâzet dersek bu işleri kim yapacak? Bu işleri de yapamayız...”

Onun çaresini de sen bulacaksınız! Hem işini işleyeceksin, paranı kazanacaksınız, çoluğuna çocuğuna bakacaksınız hem de ahlâkını düzelteceksin!

Çoluğuna çocuğuna nasıl bakıyorsun, vücudunu nasıl beslemeye çalışıyorsun; ahlâkını da böyle düzeltmeye çalışmak, farzların başında gelir. Allah affetsin de kötü huylardan

bizleri muhafaza edip iyi huyları bizlere nasip eylesin.

Âmin.

«الْخُضْرَةُ فِي النَّوْمِ الْجَنَّةُ، وَالتَّمْرُ رِزْقٌ، وَاللَّبَنُ فِطْرَةٌ،
وَالسَّفِينَةُ نَجَاةٌ، وَالْحَمْلُ حُزْنٌ، وَالْمَرْأَةُ خَيْرٌ، وَالْقَيْدُ
ثَبَاتٌ فِي الدِّينِ؛ وَأَكْرَهُ الْغُلَّ. الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، عَنْ رَجُلٍ
مِنَ الصَّحَابَةِ.»

el-Hudratu fi'n-nevmi'l-cennetü ve't-temru rizkun ve'l-lebenü fitratün ve's-sefînetü necâtün ve'l-hamlü hüznün ve'l-mer'etü hayrun ve'l-kaydü sebâtün fi'd-dîni ve ekerahu'l-ğulle.

b. Rüyada Görülen Şeyler

Rüya meselesi!

el-Hudratu fi'n-nevmi'l-cennetü. “Gece rüyalarımızda yeşillik gördük mü o cennet misalidir.” *Ve't-temru rizkun.* “Hurma ve ona benzer yemek şeyleri görülürse bu da rızka alamettir.” *Ve'l-lebenü fitratün.* “Süt, yoğurt; süt emsali de fıtrat-ı İslâmiyye alametidir.” *Ve's-sefînetü necâtün.* “Gemiye biniyoruz gidiyoruz; bu da necat alametidir. Bir sıkıntın varsa kurtulacaksın, demektir.”

Fakat gemiden çıkmak lazım.

Ve'l-hamlü hüznün. “Yük yüklenmiş götü-
rüyor. Bu hüzne alamettir.” *Ve'l-mer'etü hay-
run.* “Kadın görüyorsun rüyada, hayırdır.” *Ve'l-
kaydü sebâtün fi'd-dîni.* “Kayd, bağlanmışsın,
bu da dinde sebat edeceğine alamettir.” *Ve
ekerahu'l-ğulle.* “Ellerin esirlerin bağlandığı
gibi bağlandığı zaman onu hoş görme!” buyur-
muş.

«الْخَطُّ الْحَسَنُ يَزِيدُ الْحَقَّ وَضَحًا. الدَّيْلَمِيُّ، عَنْ
(، وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ. 2 مُهَاجِرِ الْكَلَاعِيِّ)

el-Hattu'l-hasenü yezîdü'l-hakka.

Hatt-ı hasen; güzel yazı.

el-Hattu'l-hasenü yezîdü'l-hakka. “Güzel
yazı hakkı ziyade eder.”

Mesela düşünün, bizim camimizde yok
ama bazı camilerde güzel levhalar vardır. Gü-
zel sözler de vardır, bu levhalarda ibret alaca-
ğımız şeyler vardır. Bunlar hakkı ziyade eder.

Vedahan. “Açık olaraktan insanlara güzel
yazı neşe verir, şevk verir.”

(2) قوله: «عَنْ مُهَاجِرِ الْكَلَاعِيِّ، وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ». كَذَا عِنْدَ الدَّيْلَمِيِّ،
وَعِنْدَ أ.ض.: «عَنْ سَلْمَةَ، وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ».

Okumasında ve yazmasında birçok faydaları vardır.

Bu da dinlenmeye layık ve şayestedir, hepsi de öyledir:

«الْخَطِيئَةُ إِذَا خَفِيَتْ لَمْ تَضُرَّ إِلَّا صَاحِبَهَا، وَإِذَا
أُظْهِرَتْ فَلَمْ تُغَيِّرْ ضَرَّتِ الْعَامَّةَ. الدَّيْلَمِيُّ، عَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ.»

el-Hatîetü izâ hafiyet lem tedurra illâ sâhibehâ ve izâ üzhirat fe lem tüğayyer dar-rati'l-âmmete.

Hatîeh. “Günahlar.”

Günahlar bir gizlidir bir de aşikârdır. Günahlar iki kısım; bir aşikâre yapılan günahlar vardır bir de saklıca. Allah bilir şüphesiz. Bilir ama insanlardan saklıyorsun, Allah’ın kullarından saklıyorsun.

el-Hatîetü izâ hafiyet lem tedurra illâ sâhibehâ. “Gizli günahların zararı ancak sahibinedir.”

İsterse tevbe ettiği vakit Cenâb-ı Hak affeder, kurtulur. Yahut Cenâb-ı Hak setreder dünyada setrettiği gibi âhirette de.

Ve izâ üzhirat fe lem tüğayyer darrati'l-âmmete.

Bir gün adam öldü, ne olacak şimdi. “Ben bu kabahati yapıyorum. Allah da biliyor âlem de bilsin, ben buyum.” diyor. Gidiyor alenen işliyor.

Ve izâ üzhirat fe lem tüğayyer darrati'l-âmmete. “Bu açıkça olan günahını da değiştirmiyorsa bunun vebali herkesedir.”

Şimdi bütün bunun vebali hepimize ait!

Niçin?

Hepimiz mesulüz onu ıslah etmek için çalışmaya! Buna kimse bir şey demiyor. Diyemezsin de şimdi, geçti vakit. Hâlbuki hepimiz muvazzafız. Bunun vebali var, günahı var, sıhhate zararı var. Eve, aileye zararı var. Çoluğa çocuğa zararı var. Şu fenalığı var bu fenalığı var. Çeşitli bilgilerle o kardeşini o kötülükten çevirmeye çalışmak vazifemizken biz de yapmıyoruz o da pek yapmazsa hem o mesul oluyor hem biz mesul oluyoruz. Zarar, ammeye oluyoruz.

Onun için insan hatasını yaparken -muhakkak suretle mümkün mertebe yapmamaya çalışmak lazım da- yaptığı takdirde gizli yapmaya dikkat etmesi lazımdır.

«الْخَلْقُ كُلُّهُمْ عِيَالُ اللَّهِ، وَتَحْتَ كَنَفِهِ. فَأَحَبُّ،
الْخَلْقِ إِلَى اللَّهِ مَنْ أَحْسَنَ إِلَى عِيَالِهِ، وَأَبْغَضُ
الْخَلْقِ إِلَى اللَّهِ مَنْ ضَنَّ عَلَى عِيَالِهِ. الدَّيْلَمِيُّ، عَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ.»

*el-Halku küllühüm ıyâlullâhi ve tahte ke-
nefihi. Fe ehabbe'l-halki ilallâhi men ahsene
ilâ ıyâlihi ve ebğadu'l-halki ilallâhi men danne
alâ ıyâlihi.*

el-Halk. Halk denince tüm mahlûkat; gök-
teki kuşlar, denizdeki balıklar, karadaki, dağ-
daki hayvanlar, insanlar; hepsi mahlûktur.

el-Halku küllühüm ıyâlullâhi. “Bütün
mahlûklar Allahu Teâlâ'nın iyâli, yani fukarâtı-
dır. Bütün mahlûk Allahu Teâlâ'nın fukarâtıdır
ve Allah'a muhtaçtır.”

Bütün mahlûkatın rızkını veren Allah'tır.
Sağlığını veren Allah'tır, sıhhatini veren Al-
lah'tır. Binâenaleyh bütün mahlûk her an için
Allah'a muhtaçtır. Allahu Teâlâ bir an şu kulla-
rından, mahlûklarından nazarını kesse, kıya-
met dünyada kopuverir.

Ve tahte kenefihi. “Tüm mahlûk da Cenâb-ı Hakk’ın taht-ı himâyesinde ve muhafazası altındadır.”

Bunun içinde hıristiyanlar da dâhil.

Fe ehabbe’l-halki ilallâhi men ahsene ilâ iyâlihi. “Bu halkın içerisinde Allahu Teâlâ’nın sevdiği, razı olduğu mahlûk evlâd ü iyâline, çokluk çocuğuna güzel ihsanı olan, ihsanı güzel, iyiliği güzel edendir. Onlara iyi bakan kimse Allahu Teâlâ’nın kulları içerisinde sevdiği kullarıdır.”

Ne kadar güzel bir ders!

İnsan kazanır. Babamın bana bir nasihati var: “Oğlum sakın çarşıdan yemek yemeyeceksin!”

Sebebi?

Senin paran var, sen istediğin gibi çarşıda lokantalardan, kebabçılardan istediğin şeyi yersin. Fakat senin evindeki çoluğun çocuğun bunu yiyemez. Onlara da alıp götüremezsin. “Ben bunları yedim, size de getirdim...” diyemezsin. Binâenaleyh sakın çarşıdan yeme, evinde ye! Evini düşün, evinin adamı ol. Çarşıda gelişigüzel kendini doyurmaya çalışırsan bu ev halkı da sonra buna alışır. Evde de rahatlık huzur olmaz. Beklerler ki akşam babamız

gelsin de sofrada beraberce yiyelim diyerek. Baba karnını doyurmuş çarşıda, geliyor. Ben tokum, diyor. Yahut kafası bozuk geliyor. O evin tadını sen ona göre hesap eyle.

Fe ehabbe'l-halki ilallâhi men ahsene ilâ iyâlihi. “Allah’ın mahlûklarının kendisine en sevgilisi evlâd ü iyâline güzel ihsanda bulunmaktadır.”

İki çeşittir:

Bunların birincisi canını beslemek. Bunun üzerinde pek titizlikle hareket ediyoruz.

“Aman oğlum hasta olmasın, vücudu iyi büyüsün...” Kantar evde, ikide birde tartarız; kilosu şuna göre olsun, gıdası buna göre olsun...

Ama ruh anlamında yetişmesinde ruhanî işlerinde gafiliz. Yetişsin de nasıl yetişirse yetişsin. İşte o yetişme tarzı eğer ilk devirde iyi alakadar olursa mum gibi bir çocuk yetişir. Aslan gibi, rertemiz. İçi temiz, dışı temiz bir kişi yetiştiririz. Bu senin gayretinin neticesinde olacak. Onun diniyle alakadar olacaksın. Ahlâkıyla alakadar olacaksın. Gidip dolaştığı yerlerle alakadar olacaksın. Görüşüp konuştuğu kimselerle alakadar olacaksın. Eğer bunlarla alakadar olmayıp da adam Allah kerim

diye salıveriyorsa Allah'ın [takdirine] bağılı artık. İyilere düşerse ne âlâ! Kötülerin arasına düşerse o zaman ne yazık! Onun için asıl acıyacaksan bunun ahlâkı üzerinde acı!

Azıcık zayıflasa korkuyoruz, doktordan doktora koşturuyoruz; “Aman çocuk kansız kaldı; şurasında şusu var, burasında busu var...” Ahlâkı için hiç kimseye koşturmuyorsun! Yalnız kulakları kabarık olursa; “Hocaefendi, benim çocuğumun kabakulak olmuş, bir okuyuver...” diyor. Ama Allah affetsin.

Ve ebğadu'l-halki ilallâhi.

Ebğâ; Allahu Teâlâ'nın sevmediği kulu.

Ve ebğadu'l-halki ilallâhi men danne alâ iyâlihi. “Allahu Teâlâ'nın sevmediği kulu çoluk çocuğuna sıkılık, bahil yapandır.”

Bahil; çoluk çocuğuna sıkılık yapan insanların maişetlerini daraltıyor; başkalarının ellerine muhtaç durumuna düşürüyor. Çocukların gözleri başkalarının sofralarında, evlerinde kalıyor. Durumları böyle perişan halde yetişiyor. Bunlar da Allahu Teâlâ'nın sevmediği kullarıdır. Kendi nefsini düşünüyor; çoluğunu çocuğunu düşünmüyor.

«الْخُلُقُ الْحَسَنُ يُذِيبُ الْخَطَايَا كَمَا يُذِيبُ

الْمَاءُ الْجَلِيدَ، وَالْخُلُقُ السُّوُّ يُفْسِدُ الْعَمَلَ كَمَا

يُفْسِدُ الْخَلُّ الْعَسَلَ. طَب، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ.»

el-hulukü'l-hasenü yüzîbü'l-hatâyâ kemâ yüzîbü'l-mâü el celîde. Ve'l-hulukü's-süü yüf-sidü'l-amele kemâ yüfsidü'l-hallü'l-asele.

el-Hulukü el halku küllühüm iyâlullahi.

“Bütün mahlûk, Allahu Teâlâ'nın iyâli; hepsi Allaha muhtaçtır.”

c. Ailesine Faydalı Olmak

Daha kısa bir tabiri budur:

“Bunların içerisinde Allahu Teâlâ'nın sevdiği kullar iyâline efrad-ı ailesine faydalı olmalıdır.”

Efrad-ı ailesinin dini üzerinde, imanı üzerinde ahlâkı üzerinde durarak İslâmî bir kaydeyle anasını da babasını da kardeşlerini, çoluk çocuğunu öyle yetiştirmeye gayret ediyor.

Bulduğum yerde bir mesele çıkardılar. Birisi Amerika'dan gelmiş. Amerika'da yeni bir mezhep türüyormuş. Müslümanlığa karşı hazır vaziyetler. Fakat İslâm'ı tam bilmiyor. Orada Amerika'da tabii kitap da yok layık bir biçimde

kendilerine öğreten de yok belki. Bunlar; “Allah Teâlâ’nın Resûlü büyük adam, fakat hâtem olması niçin? Niçin hatem oluyor? Ondan sonra daha büyük adamlar gelmiş. Ben Resûlüm, diyormuş. Kendisine uyanları kendisi Resûlü oluyor. Bu suretle de biz de müslümanız.” diyorlarmış.

Biz de “Müslümanız.” diyoruz. “Ben Resûlüm, bunlar da benim ümmetim...”

İman-ı İslâmiyet’te akâid-i İslâmiyye şart! Böyle bir bozuk yolun arkasında giden insanların ıslahı ne kadar zor! Binâenaleyh yetiştirme tarzında iman-ı İslâmiyet’i güzel bir şekilde yetiştirmek, ananın babanın yegâne borcudur. Öyle saçma sapan kitaplarla yetiştirirse o çocuğun sana değil sana da cemiyete de zararı olur vesselam.

En Allahu Teâlâ’nın sevdiği kul, kullarının içerisinde efrad-ı ailesine faydalı olandır.”

Ne şekilde faydalı olacaktır?

Hem sıhhatleri iktizasıyla hem ruhları iktizasıyla! İman-ı İslâm dairesinde onları yetiştirebilmekte!

el-Huluku’l-hasenü yüzîbü’l-hatâyâ kemâ yüzîbü’l-mâü el celîde.

Huluku’l-hasen, güzel ahlâk.

el-Huluku'l-hasenü yüzîbü'l-hatâyâ. “Güzel ahlâk günahları eritiyor.”

Günahları eriten şey! Nasıl ki mum sıcakta erir, kar sıcakta erir; çok eriyen şeyler var evde eriten şeylerin altında.

Güzel ahlâklar da hataları eritiyor, yok ediyor. Hataları yok ediyor.

Ne gibi?

Kemâ yüzîbü'l-mâü el celîde. “Sıcak su buzu nasıl eritiyorsa güneş nasıl eritiyorsa güzel ahlâklar da hataları böyle eritir.”

Siz güzel ahlâkın sahibi olunuz, demek.

İyi ahlâk da var kötü ahlâk da var.

Ve'l-huluku's-sûü yüfsidü'l-amele. “İyi ameller var; hayırlar hasenatlar, birçok hayırlı amelleri de kötü ahlâk ifsad eder, bozar.”

Ne gibi?

Kemâ yüfsidü'l-hallü'l-asele. “Sirke, balı nasıl perişan ediyorsa bu kötü ahlâklar da amelleri böyle ediyor.”

Başka biri de haset değil miydi?

Allah hepimizi affetsin de bu iyi ahlâkların sahibi olabilmenin şeref ve devletine hepimizi eriştirsın.

Âmin.

«الْخُلُقُ الْحَسَنُ لَا يُنْزَعُ إِلَّا مِنْ وَلَدٍ حَيْضَةٍ، أَوْ
وَلَدٍ زَنِيَةٍ. الدَّيْلَمِيُّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ.»

el-Huluku'l-hasenü lâ yünzeu illâ min veledi haydatin ev veledi zenyetin.

Güzel ahlâk herkeste var.

Cenâb-ı Hak hepimizi İslâm tıynetinde yaratınca güzel ahlâklar da hepimizin üzerinde mevcuttur.

d. Güzel Ahlâkın Alınması

el-Huluku'l-hasenü lâ yünzeu. “Güzel ahlâk alınmaz.” *Illâ min veledi haydatin.* “Ancak hayız halinde iken hanımına takarrüp yapan, ondan olan hâsıl olan çocukta iyi ahlâk bulunmaz.”

Uzağın takarrüp yasak idi, sen o yasak olduğu vakitte hanımına yakınlık yapıyorsun. Onun günah olduğunu memnû olduğunu da bilmiyorsun yahut bilerek nefsine aldanıyorsun, yapıyorsun. Bu sırada çocuk dünyaya gelse o çocukta güzel ahlâk bulunmaz.

İkincisi;

Ev veledi zenyetin. “Yahut zinadan hâsıl olan, yani nikâhsız olarak meydana gelen çocuklardan da güzel ahlâk bulmanın imkânı yok!”

Burası geniş dersler, bu çok geniş. Zina denince mutlaka insanların umumhâneye gitmesi değil. Nikâhta Allah dini üzerine kıyılır, dinsizlerin yaptıkları nikâhların makbuliyeti yok! İslâm dini ve nikâh; iman üzerine meşrudur. İmansızların nikâhını Allah affetsin.

İnceleyin şimdi bunu, inceleyin: Kızımız var, evlendireceğiz. Oğlumuz da var gelin alacağız; ne yapalım?

Karşımıza çıkıyor bir sürü talip ama 32 farzı bırak, imanın esaslarını bilmiyor! Allah'tan peygamberden haberi yok, belki de münkir! Ama adı Ahmet, adı Mehmet... Allah affetsin.

Bu gibilerden yetişen evlatlarda ahlâk-ı hamîde bulamazsınız. Bunun mürebbisi velev ki Cibril olsun!

Allah kusurlarımızı affetsin. Tevfîkât-ı samedâniyyesine mazhar eylesin. Hayatımız kısa!

Adam güzel tasvir etti, dedi ki;

“Evvelimiz çocukluk hâli, ağlayarak geçer. Sonumuz da âh âh diyerek ölüm hâliyle biter.”

Âh ile ağlama arasındaki şu kısa ömrün içerisinde lazım olan şey, bu dünya saltanatı değil âhîret saltanatını eline geçirebilmektir. Eğer sen bu dünya saltanatını geçireyim dersen o burada kalacak; onu burada götüren kimse yok! Bu kadar büyükler gelmiş, peygamberler sâirler; hiç kimse buradan bir şey götürememişler. Hepsi burada olur. Giderken ancak buradan gidecek olan âmâl-i sâliha ve Allah'ın rızasıdır! Bunun için en büyük nimet hakkın rızasını kazanmak; kazanarak gidebiliyorsan ne mutlu sana!

el-Fâtîha!

Mehmed Zahid KOTKU
27 Rebîü'l-Âhir 1391 /
20.06.1971
İskenderpaşa Camii/ İstanbul

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

